

Lesbrief

Titel: 1300 bommen in 13 minuten

Schrijver: Marte Jongbloed

Omslagillustratie: Marieke Nelissen

Uitgever: Luitingh-Sijthoff

Aantal bladzijden: 112

Geschikt vanaf: 10 jaar

Tijdvak: Wereldoorlogen

Kerdoelen Nederlands (2016): 2, 3, 4, 8

Concept kerndoelen Nederlands: 3, 5, 6, 8, 9, 17

Kerdoelen oriëntatie op jezelf en de wereld/tijd: 52, 53

Materialen: Papier en pen, eventueel mobiele telefoons (dictafoon), gekleurd papier op A3-formaat, printer, voor elk tafelgroepje een laptop of chromebook, of toegang tot een computer in de klas.

Digitale bronnen:

<https://rotterdamkaart.nl/>

<https://schooltv.nl/video-item/bommen-op-rotterdam-duitsse-bommenwerpers-bestoken-de-binnenstad-van-rotterdam>

<https://stadsarchief.rotterdam.nl/zoek-en-ontdek/beeld-en-geluid/>

<https://geschiedenislokaal010.nl/bronnen/ultimatum-aan-rotterdam>

Context: Op 14 mei bombarderen de Duitsers Rotterdam. Binnen 13 minuten komen er meer dan 1300 bommen op de stad terecht. De schade is enorm. Zeker 711 mensen komen om. Bijna 80.000 mensen raken dakloos. De Duitsers dreigen ook Amsterdam, Den Haag en Utrecht te bombarderen als Nederland zich niet overgeeft. Op 15 mei tekent de Nederlandse generaal Winkelman de capitulatieovereenkomst in een schoolgebouw in Rijsoord, vlak bij Rotterdam. Dat moment is het begin van de bezetting van Nederland. In het najaar van 1944 wordt het zuidelijke deel van Nederland bevrijd, maar de rest van het land is pas op 5 mei 1945 weer vrij. In *1300 bommen in 13 minuten* maakt Joop (13 jaar oud) het bombardement mee. Hij gaat op zoek naar zijn familie in een verwoeste stad...

Lees met de leerlingen de eerste twee hoofdstukken. Bekijk samen het fragment van Schooltv over het bombardement op Rotterdam.

Opdracht 1 | Tweetallen

Vertel aan de leerlingen: Op 14 mei 1940 werd de stad Rotterdam gebombardeerd door de Duitsers. Zoals je in het filmpje zag werd de stad binnen een paar minuten verwoest. In het boek lees je wat Joop op dat moment om zich heen ziet en hoort en wat hij voelt.

Als er nu zoiets zou gebeuren, maken mensen meteen filmpjes met hun telefoon en staan er ook al snel journalisten van de radio en tv klaar. Dat was toen niet zo. Maak in groepjes van twee een nieuwsuitzending over het bombardement. De een is de journalist en de ander wordt geïnterviewd. Schrijf dan kort op wat jullie willen vertellen. Doe net alsof het nu 1940 is en het bombardement nog maar kort geleden heeft plaatsgevonden. Wat is er precies gebeurd? Wat zien jullie nu? Gebruik de informatie uit het boek, en je mag ook informatie toevoegen die je hebt gevonden op internet. Maak eerst kort aantekeningen over wat je wilt zeggen. Oefen daarna een paar keer. Presenteer je interview voor de klas of neem het op met je telefoon en speel het dan af voor de klas. Zo lijkt het een echte radio-uitzending. Je interview duurt minimaal 2 minuten en maximaal 5 minuten.

Opdracht 2 | Tafelgroepjes-instructie klassikaal

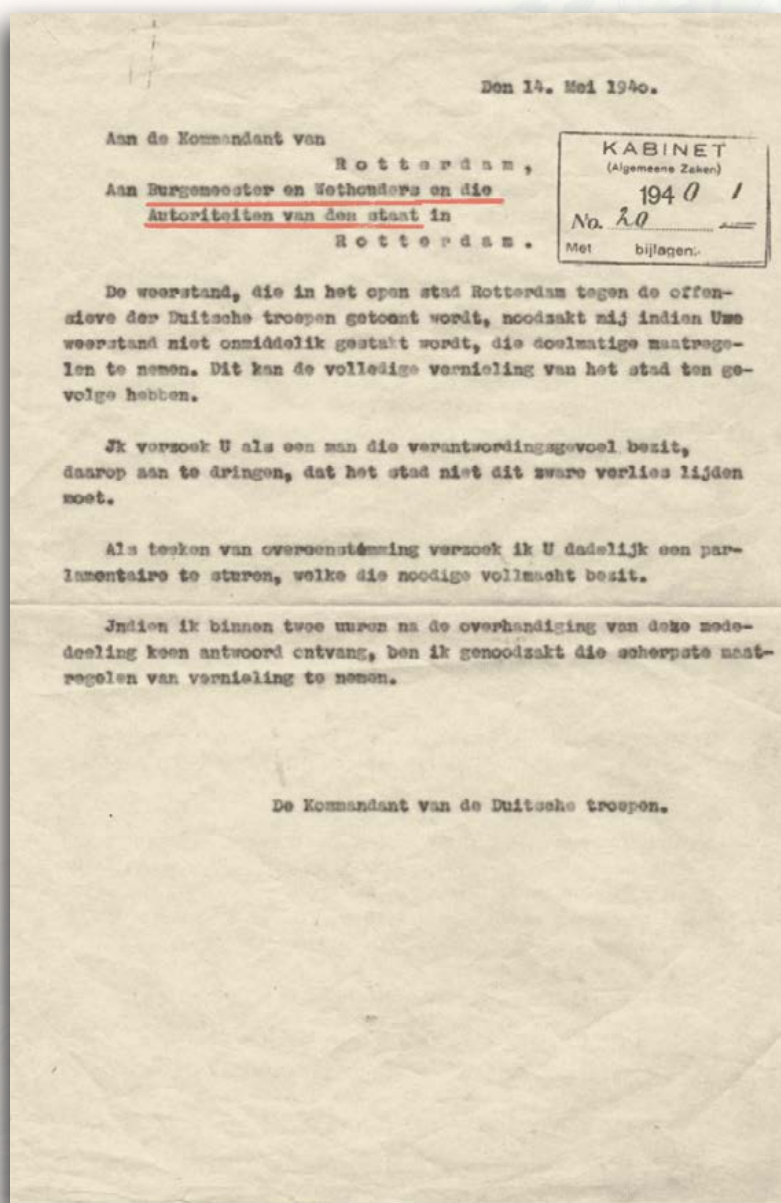
Bekijk met de klas de foto's op het schutblad van het boek. Laat op het digibord het archief van Rotterdam zien. Laat zien hoe je bij 'Beeld en geluid' bij de zoektermen 'Bombardement' invult en bij de 'Periode' 1940 t/m 1940 invult. Hierna zien de leerlingen dat je toegang krijgt tot heel veel foto's. Laat zien dat als je op een foto klikt, je ook informatie krijgt. Laat de leerlingen in groepjes hierna op dezelfde manier speuren in het archief. Elk groepje kiest drie of vier foto's die ze mogen printen en op een vel papier plakken. Naast de foto's schrijven ze netjes op wat ze aan informatie hebben gevonden over die foto's. Hang de muurkranten op.

Maak daarna sets van twee groepjes die om beurten bij hun muurkrant aan elkaar vertellen wat ze hebben ontdekt in het archief. Wijs samen aan op de kaart van Rotterdam waar zich het een en ander heeft afgespeeld. Sluit af door klassikaal te bespreken welke foto's en verhalen de meeste indruk hebben gemaakt.

Lees met de klas 'Wat er echt gebeurde' op bladzijde 101-104 in het boek. Projecteer daarna de brief met het ultimatum op het digibord of print de brief voor elk tweetal.

Opdracht 3 | Tweetallen

Laat de leerlingen met hun schoudermaatje de brief lezen. Laat ze met elkaar bespreken: vinden zij het ook (net als kolonel Scharroo en burgemeester Oud) een onduidelijke brief? Waarom? Behalve de ouderwetse en soms foute spelling, is er in de brief ook erg officiële taal gebruikt. Laat de leerlingen samen de brief vertalen naar modern Nederlands, zonder fouten. Laat ze de brief netjes uitschrijven op papier. Sluit af door te vertellen dat kolonel Scharroo de brief niet erg serieus nam, ook omdat er geen handtekening van een Duitse generaal onder stond. Bespreek met de klas: zou alles anders zijn gegaan als dit wel een nette brief was geweest met een handtekening, of toch niet?

Brief van de Commandant Duitse troepen, uit de collectie Archieven van de Gemeenteraad en het college van B&W van Rotterdam, de Gemeentesecretarie afdeling Algemeene Zaken en het Kabinet van de Burgemeester (NSA-AZ) (Acrhief) NSA-AZ 444_01 inv.nr. 5657 Dossier 1940/20 Oorlogshandelingen mei 1940.

Opdracht 4 | Individueel

Lees met de klas hoofdstuk 3 uit het boek. Joop realiseert zich dat zijn huis is verdwenen en dat hij daarmee ook zijn 'thuis' kwijt is. Bespreek met de klas waar hij aan denkt als hij in gedachten door zijn huis loopt. Hij denkt bijvoorbeeld na over geluiden die typisch zijn voor zijn huis. De manier waarop hij opsomt wat hij zal missen aan zijn huis lijkt een beetje op een gedicht.

Laat de leerlingen nadenken over hun eigen huis of (als dat te dichtbij komt) jullie school. Wat is er 'typisch' aan het schoolgebouw? Zijn er trappen die kraken? Hoe ruikt het in het materialenhok? Tocht het er weleens in de herfst? Maken de leidingen of het luchtverversingssysteem lawaai? Ligt er altijd zand in de gangen bij de kleuterklassen? Laat de leerlingen een lijst maken van deze eigenschappen van het gebouw. Daarna gaan de leerlingen een gedicht of rap schrijven over het gebouw. Hebben ze al vaker gedichten gemaakt? Laat ze dan vrij in de vorm. Hebben ze meer hulp nodig? Laat ze dan aan de hand van eenvoudige voorbeelden zien hoe je met herhaling of vergelijkingen al snel een dichterlijke tekst kunt maken (zie hieronder), of laat ze een elfje of haiku maken.

Mijn school ruikt als een oude jas.
De bel klinkt als een scheepstoeter.
De gang is krom als een rivier.

Mijn school is druk.
Mijn school is vol.
Mijn school is rood met blauw.
Mijn school tocht.
Mijn school kraakt.
Toch ben ik er graag... met jou.

Maak van de gedichten een eigen bundel of hang een aantal gedichten op een prikbord in de klas.